

**Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii
na lata 2023-2026**

Sońsk, 2022

Spis treści

Wstęp	2
Rozdział I Podstawy prawne i założenia programowe	3
1.1. Podstawy prawne Programu	3
Rozdział II Diagnoza problemów uzależnień w gminie	5
2.1. Dane demograficzne	5
2.2. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	6
2.2.1. Najważniejsze problemy w opinii mieszkańców	6
2.2.2. Alkohol oraz postawy wobec jego spożycia	7
2.2.3. Substancje psychoaktywne: nikotyna	8
2.2.4. Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	8
2.2.5. Przemoc w rodzinie	8
2.2.6. Hazard	9
2.3. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	9
2.3.1. Relacje z innymi	9
2.3.2. Alkohol	10
2.3.3. Palenie tytoniu	12
2.3.4. Narkotyki i dopalacze	12
2.3.5. Uzależnienie od Internetu i smartfonu	13
2.3.6. Hazard	155
2.4. Lokalny rynek alkoholowy	15
2.5. Instytucjonalne zasoby gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	19
Rozdział III Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sońsk na lata 2023-2026	200
3.1. Adresaci Programu	20
3.2. Cele i zadania	21
3.3. Zasady wynagradzania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	27
3.4. Sposób realizacji i finansowanie	27
3.5. Monitoring i ewaluacja	27

Wstęp

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sońsk na lata 2023-2026, zwany dalej „Programem”, jest zapisem działań, które realizowane będą w ramach zadań własnych gminy Sońsk w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Program przedstawia zadania własne gminy wynikające z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zgodnie z którymi zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności tworzenie warunków do prowadzenia działalności wychowawczej, profilaktycznej i informacyjnej, ograniczenie dostępności do alkoholu, leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych od alkoholu, zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Program opracowano zgodnie z założeniami zawartymi w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025, dotyczącymi obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Wykorzystano również diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych przeprowadzoną w 2022 roku w gminie Sońsk.

Sposoby realizacji zadań zawartych w Programie dostosowane są do zdiagnozowanych potrzeb i możliwości ich realizowania w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe.

Rozdział I

Podstawy prawne i założenia programowe

1.1. Podstawy prawne Programu

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie związane z uzależnieniem od alkoholu jest w Polsce ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.). Zgodnie z art.4¹ ust.1 tejsze ustawy „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy”.

Ustawodawca wskazał następujące obszary działań:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2026 dla gminy Sońsk opracowano także na podstawie następujących aktów prawnych:

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.),
- 2) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.),
- 3) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2021 r. poz. 2268 z późn.zm.),
- 4) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn.zm.),
- 5) ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1608 z późn. zm.),
- 6) ustawa z dnia 29 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685 z późn. zm.),
- 7) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 z późn. zm.),
- 8) ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 633 z późn. zm.),
- 9) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. z 2021 r. poz. 642).

Rozdział II

Diagnoza problemów uzależnień w gminie

Diagnoza problemów uzależnień i sposobów ich rozwiązywania w gminie Sońsk została przygotowana przy wykorzystaniu informacji i danych statystycznych przekazanych przez jednostki i instytucje samorządowe, działające w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie, a także na podstawie badania ankietowego pn. „Diagnoza lokalnych problemów społecznych” przeprowadzonego w 2022 roku w gminie Sońsk wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska: dorośli mieszkańcy, dzieci i młodzież szkolna oraz sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

2.1. Dane demograficzne¹

Gmina Sońsk liczy 7 593 mieszkańców, z czego 48,7% stanowią kobiety, a 51,3% mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 7,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,0 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

59,8% mieszkańców gminy Sońsk jest w wieku produkcyjnym, 19,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Mieszkańcy gminy Sońsk zawarli w 2021 roku 31 małżeństw, co odpowiada 4,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,8 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

27,4% mieszkańców gminy Sońsk jest stanu wolnego, 56,1% żyje w małżeństwie, 7,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,2% to wdowy/wdowcy.

Gmina Sońsk ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -56. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -7,34 na 1000 mieszkańców gminy Sońsk. W 2021 roku urodziło się 69 dzieci, w tym 44,9% dziewczynek i 55,1% chłopców.

¹ Źródło: GUS, stan na dzień 31.12.2021 r.

2.2. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie;
- zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

Badania obejmowały mieszkańców gminy Sońsk, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział łącznie 101 osób, z czego 89% stanowiły kobiety a 11% - mężczyźni. Średnia wieku respondentów wyniosła 39 lat.

2.2.1. Najważniejsze problemy w opinii mieszkańców

W opinii pełnoletnich mieszkańców gminy Sońsk najpoważniejszymi problemami są uzależnienia: behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, smartfonów) - 80% oraz uzależnienie od alkoholu - 83%, a także bezrobocie - 83%.

Badani mieszkańcy jako istotne problemy społeczne wskazywali również: biedę i ubóstwo, kryzys norm moralnych, zanieczyszczenie powietrza - smog, kryzys rodziny, przestępczość oraz uzależnienie od narkotyków i dopalaczy.

Zdaniem respondentów problemy uzależnień, takie jak alkoholizm, nikotynizm oraz sieciologizm występują w ich otoczeniu powszechnie. Natomiast takie problemy jak: narkomania, zakupologizm, pracologizm, hazard oraz zaburzenia odżywiania badani ocenili jako rzadkie.

2.2.2. Alkohol oraz postawy wobec jego spożywania

Z przeprowadzonych badań wynika, że większość badanych mieszkańców spożywa alkohol dosyć rzadko i jednorazowo w niewielkich ilościach. 51% badanych zadeklarowało, że spożywa alkohol kilka razy w roku, 12% - kilka razy w miesiącu, a 4% - raz w tygodniu. 43% respondentów spożywa jednorazowo od 1-2 porcji alkoholu, a 9% - od 3-4 porcji. Niewielka część badanych spożywa jednorazowo bardzo duże ilości alkoholu - od 5 do 10 lub więcej (łącznie 4%). 44% respondentów deklaruje abstynencję.

45% mieszkańców gminy Sońsk uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol, natomiast dla 55% ankietowanych takich miejsc jest za dużo.

Co trzeci badany mieszkaniec gminy (29%) posiada wiedzę na temat instytucji, w których może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w jego rejonie zamieszkania. Badani wskazywali najczęściej, że są to: urząd gminy, GKRPA, pomoc społeczna, klub AA, ośrodek zdrowia lub poradnia leczenia uzależnień.

Mieszkańcy gminy prezentują dosyć wysoki poziom wiedzy na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu. Prawie wszyscy respondenci są świadomi, że kobiety w ciąży nie powinny pić alkoholu, że prowadzenie pojazdów po spożyciu alkoholu nie jest bezpieczne, a także, że alkohol nie jest środkiem, który pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. Ponadto większa część badanych jest przekonana, że alkohol zawarty w piwie i winie jest tak samo szkodliwy jak ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce).

Zdecydowana większość badanych mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż, a także ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Ponad połowa badanych jest również zdania, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach. Wobec powyższych koniecznym kierunkiem lokalnej polityki wobec legalnych substancji psychoaktywnych powinno być ograniczanie dostępu do alkoholu osobom nieletnim.

2.2.3. Substancje psychoaktywne: nikotyna

Palenie wyrobów tytoniowych nie stanowi wśród mieszkańców gminy powszechnego problemu społecznego, gdyż 73% dorosłych mieszkańców nie znajduje się obecnie w nikotynowym nałogu. Do regularnego palenia tradycyjnych papierosów przyznało się 14% badanych, a e-papierosów - 5%. Okazjonalnie papierosy lub e-papierosy pali 8% respondentów.

2.2.4. Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Wyniki wskazują, że wśród dorosłych mieszkańców gminy występuje problem zażywania narkotyków i dopalaczy. 46% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze, w tym 12% zna jedną osobę, 29% - od dwóch do pięciu osób, 1% - od sześciu do dziesięciu osób, a 4% - więcej niż 10 osób. Jako najczęściej stosowane w środowisku lokalnym substancje badani wskazywali marihuanę, haszysz, dopalacze i amfetaminę, leki używane w celu odurzania się i LSD. Co istotne, respondenci w zdecydowanej większości (93%) przyznawali, że nie wiedzą, gdzie w ich najbliższym otoczeniu można nabyć środki odurzające.

Zdecydowana większość (85%) badanych mieszkańców gminy dostrzega potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Respondenci dostrzegają potrzebę wsparcia psychologicznego dla rodzin, warsztatów profilaktycznych dla uczniów, otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień, ogólnospołecznych kampanii profilaktycznych oraz pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji.

2.2.5. Przemoc w rodzinie

Wśród badanych mieszkańców tylko co piąty wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie - badani wskazywali GOPS i policję. Większość respondentów (79%) nie wie, gdzie szukać pomocy w sytuacji doświadczania przemocy. Biorąc pod uwagę brak wiedzy o instytucjach pomocowych w gminie, uzasadnionym wydaje się być podjęcie przez władze odpowiednich działań w lokalnej społeczności mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, a także rozpowszechnienie wiedzy o lokalnych instytucjach niosących pomoc osobom doznającym przemocy.

2.2.6. Hazard

Jak wynika z przeprowadzonych badań, 98% dorosłych mieszkańców gminy Sońsk potwierdza, nie ma doświadczenia grania w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). 20% badanych mieszkańców gminy Sońsk grało w gry na automatach lub w gry liczbowe Totalizatora Sportowego.

Respondenci twierdzą, że grają w gry na pieniądze z przyzwyczajenia, bo przyzwyczaili się spędzać w ten sposób czas, a także aby zasilić domowy budżet i mieć więcej na zwykłe codzienne wydatki. Dla niewielkiej części badanych jest to rozrywka i sposób na nudę, a także sposób na zdobycie dodatkowych pieniędzy na jakiś ekstra wydatek np. samochód, dom czy podróż. Niewielki odsetek badanych gra, bo mają poczucie, że czeka ich duża wygrana. 97% badanych mieszkańców gminy Sońsk uważa, że nie można się uzależnić od gier na pieniądze.

2.3. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych: alkoholu, narkotyków, dopalaczy oraz zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi.

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

W badaniu wzięli uczniowie szkół podstawowych w gminie Sońsk: 37 uczniów klas 4-6 oraz 34 uczniów klas 7-8.

2.3.1. Relacje z innymi

Uczniowie w gminie Sońsk deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z rodzicami i opiekunami. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Uczniowie mniejszym zaufaniem obdarzają nauczycieli niż rodziców, jednakże jak wynika z przeprowadzonych badań, młodsi uczniowie mają dobre relacje z nauczycielami (SP 4-6 - 67%). 29% uczniów klas 4-6 ocenia swoje relacje z nauczycielami jako neutralne. Wśród starszych uczniów 52% ocenia swoje relacje z nauczycielami jako dobre, a 33% - jako neutralne. 3% uczniów klas 4-6 oraz 15% uczniów klas 7-8 twierdzi, że ich relacje z nauczycielami są złe.

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z gminy Sońsk relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze. Przyjazne środowisko szkolne to niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

2.3.2. Alkohol

Problem spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież w gminie Sońsk jest zauważalny, choć nie rozpowszechniony. Inicjację alkoholową ma za sobą 9% badanych uczniów klas 4-6 oraz 12% uczniów klas 7-8. Uczniowie przyznają się do jednorazowego (SP 4-6 - 9%, SP 7-8 - 13%) lub kilkukrotnego picia alkoholu (SP 7-8 - 6%). Niewielka część starszych uczniów przyznaje, że pili alkohol wiele razy. 6% badanych uczniów klas 7-8 oraz 6% uczniów klas 4-6 przyznaje, że spożywają alkohol rzadziej niż raz w miesiącu, a 3% młodszych i 6% starszych uczniów - co najmniej raz w tygodniu. 2% młodszych uczniów przyznało, że zdarzyło im się raz lub dwa razy upić napojem alkoholowym. Wśród starszych uczniów 2% przyznało się do kilkukrotnego upicia alkoholem, a kolejne 2% do upicia kilkanaście razy.

Uczniowie wskazują, że sięgają po piwo, wódkę, szampana, nalewki i likiery, wino, alkopopy oraz inne. Są to jednak pojedyncze odpowiedzi, gdyż większość uczniów twierdzi, że to pytanie ich nie dotyczy, bo nie piją alkoholu (SP 4-6 - 94%, SP 7-8 - 87%). Badani uczniowie najczęściej sięgają po alkohol z ciekawości. Niewielka część uczniów pije, po to, aby zapomnieć o problemach, bo lubią smak alkoholu, dla towarzystwa, by złagodzić stres, a także z nudy, dla lepszej zabawy, pod wpływem znajomych, aby zmniejszyć objawy kaca oraz bez konkretnego powodu.

Większość uczniów klas 4-6 (68%) twierdzi, że ich rówieśnicy nie piją alkoholu, a co trzeci - że nie wie, czy jego koledzy/koleżanki piją. Natomiast wśród uczniów klas starszych

już 44% badanych twierdzi, że ich rówieśnicy piją alkohol. Zdaniem badanych uczniów dzieci i młodzież sięgają po alkohol na świeżym powietrzu, na imprezach lub dyskotekach, w domu oraz podczas wycieczek szkolnych, a robią to po to, żeby zaimponować innym, dla lepszej zabawy i wyluzowania, dla towarzystwa oraz, co jest bardzo niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach.

Uczniowie często nie wiedzą jak ich rówieśnicy zdobywają alkohol, jednak zdaniem 38% młodszych i 35% starszych uczniów ich rówieśnikom alkohol kupują starsi koledzy. 12% uczniów klas 4-6 oraz 42% uczniów klas 7-8 twierdzi, że ich koledzy proszą obce osoby pod sklepem o zakup alkoholu, a 3% młodszych i 12% starszych uważa, że ich koledzy kupują sobie alkohol sami. Niewielka część uczniów podejrzewa, że ich rówieśnicy podkradają alkohol rodzicom w domu.

6% starszych uczniów twierdzi, że ich rodzice wiedza, że piją alkohol. Zdaniem 6% młodszych i 2% starszych uczniów ich rodzice nie wiedzą, że ich dzieci spożywają alkohol. 94% uczniów klas 4-6 oraz 92% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że nie piją alkoholu. 6% młodszych uczniów twierdzi, że ich rodzice nie zareagowali, gdy dowiedzieli się, że ich dziecko spożywa alkohol, a 3%, że przeprowadzili z nimi rozmowę. Natomiast wśród starszych uczniów 6% odpowiedziało, że rodzice nie zareagowali w ogóle, 4% - przeprowadzili z nimi rozmowę, kolejne 4% - zdenerwowali się i wyznaczyli karę, a 2% - szukali pomocy u specjalisty.

6% młodszych i 8% starszych uczniów twierdzi, że nie mieli przykrych doświadczeń związanych z piciem alkoholu. Niewielką część starszych uczniów spotkały przez to problemy w rodzinie oraz problemy finansowe.

Zdaniem 53% młodszych i 57% starszych uczniów każdy może uzależnić się od alkoholu, a 68% uczniów klas 4-6 oraz 62% uczniów klas 7-8 uważa, że piwo to alkohol. Wyniki te świadczą o tym, że część uczniów w gminie Sońsk posiada wysoką świadomość na temat specyfiki alkoholu i uzależnienia od niego.

9% młodszych i 25% starszych uczniów w gminie Sońsk twierdzi, że w ich gminie są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.

2.3.3. Palenie tytoniu

Badania wykazały, że problem palenia wyrobów tytoniowych jest zauważalny wśród uczniów klas starszych szkół podstawowych z gminy Sońsk. Do palenia papierosów choć raz w życiu przyznało się 17% uczniów klas 7-8. Uczniowie przyznają się do jednorazowego palenia (SP 7-8 -13%) lub palenia od czasu do czasu (SP 7-8 - 2%). 2% starszych uczniów pali regularnie. Problem palenia papierosów nie dotyczy 100% młodszych oraz 83% starszych uczniów. Uczniowie palili papierosy, bo chcieli spróbować czegoś nowego, a także zrobili to za namową znajomych oraz aby zaimponować w towarzystwie. Badani uczniowie często nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy. Jednakże, 9% uczniów klas młodszych i aż 42% uczniów klas starszych wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy.

2.3.4. Narkotyki i dopalacze

Wyniki badań wskazują, że część uczniów w gminie Sońsk może przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków i dopalaczy. 6% uczniów klas 4-6 i aż 29% uczniów klas 7-8 jest zdania, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami lub dopalaczami. 6% młodszych i 2% starszych uczniów przyznaje, że chcieliby kiedyś spróbować narkotyków. 4% twierdzi, że już próbowali kiedyś narkotyków. 10% uczniów klas 7-8 przyznało, że mają za sobą inicjację narkotykową. Pozostali (SP 4-6 - 100%, SP 7-8 - 90%) twierdzą, że nigdy nie próbowali narkotyków lub dopalaczy.

Uczniowie klas 7-8 przyznali, że zażywali narkotyki podczas szkolnych wycieczek, na terenie szkoły, pod sklepem, a także w domu oraz w barze lub klubie. Badani uczniowie twierdzą, że narkotyki dostali od rodzeństwa, od kolegi/koleżanki lub od kogoś, kogo znają ze słyszenia, ale nie osobiście. Wśród powodów zażywania dopalaczy uczniowie klas 7-8 wskazywali chęć zaimponowania w towarzystwie oraz motywy społeczne.

Uczniowie w większości nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby w ich miejscowości łatwe lub trudne. Jednakże, zdaniem 6% uczniów klas 4-6 oraz 10% uczniów klas 7-8 byłoby to łatwe, natomiast 10% młodszych i 13% starszych uczniów twierdzi, że byłoby to trudne. Badani uczniowie w większości nie znają miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Niewielka część uczniów twierdzi, że znają takie miejsca. Uczniowie wskazywali takie miejsca jak: na osiedlu, w szkole i okolicy, na dyskotecę, na boisku sportowym oraz inne.

Wiedzę na temat narkotyków i dopalaczy uczniowie w gminie Sońsk najczęściej czerpią z telewizji i Internetu, a także ze szkoły, od znajomych oraz od rodziny.

Najczęściej, zdaniem uczniów, na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze i papierosy rozmawiają z nimi rodzice (SP 4-6 - 35%, SP 7-8 - 40%) oraz nauczyciele (SP 4-6 - 24%, SP 7-8 - 40%). 9% młodszych i 37% starszych uczniów twierdzi, że sami pozyskują wiedzę na ten temat, a 13% starszych - od rozmów z kolegami i koleżankami. 9% uczniów klas 4-6 oraz 4% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że na te tematy rozmawiał z nimi pedagog lub psycholog szkolny, a 18% młodszych i 21% starszych - inne osoby. Zdaniem 48% uczniów klas 4-6 oraz 29% uczniów klas 7-8 nikt z nimi nie rozmawiał na temat działania i szkodliwości środków psychoaktywnych.

Uczniowie zapytani jaki, według nich, stosunek mają rodzice i opiekunowie w związku z zażywaniem przez nieletnich narkotyków lub dopalaczy najczęściej odpowiadali, że ich rodzice lub opiekunowie szukają pomocy u specjalisty oraz starają się ich chronić. Część uczniów twierdzi, że rodzice proszą o interwencję szkołę, szukają pomocy u rodziny lub udają, że tego nie widzą i w ogóle nie reagują.

Uczniowie mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami najchętniej zwróciliby się o pomoc do rodziców (SP 4-6 - 44%, SP 7-8 - 33%). Jako inne źródła pomocy wskazywali też telefon zaufania, kolegów i koleżanki, nauczycieli, policję, Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz urząd gminy. 35% zarówno młodszych, jak i starszych uczniów, nie wie gdzie mogliby się zwrócić o pomoc w takiej sytuacji.

2.3.5. Uzależnienie od Internetu i smartfonu

Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera i Internetu przez uczniów. Wśród uczniów klas 4-6 44% spędza maksymalnie do 2 godzin dziennie, 9% - do 4 godzin dziennie, a 3% - do 6 godzin dziennie przed komputerem. 6% używa komputera powyżej 6 godzin dziennie, 21% - kilka razy w tygodniu, a 17% - nie spędza czasu przed komputerem. Wśród uczniów klas 7-8 13% spędza powyżej 6 godzin dziennie przed ekranem komputera, a 12% - do 6 godzin. 19% ogranicza korzystanie z komputera do maksymalnie do 4 godzin, a 12% - do 2 godzin dziennie. 19% starszych uczniów korzysta z komputera kilka razy w tygodniu, a 25% - nie spędza czasu przed komputerem.

Uczniowie najczęściej wykorzystują komputer lub Internet do oglądania filmów, słuchania muzyki, kontaktowania się ze znajomymi, grania w gry online oraz do nauki. Część uczniów czas spędzony przed komputerem przeznacza na robienie zakupów on-line, poznawanie nowych osób oraz prowadzenie własnej strony lub bloga. Uczniowie najczęściej korzystają z komputera w domu. 10% starszych uczniów korzysta z komputera w szkole, 2% u znajomych, a 1% - w innych miejscach.

Badanie wykazało, że 24% młodszych i 33% starszych uczniów nie gra w gry komputerowe. 29% uczniów klas 4-6 oraz 15% uczniów klas 7-8 poświęca na granie w gry komputerowe maksymalnie 1 godzinę dziennie, a kolejne odpowiednio 35% i 27% - od 1 do 3 godzin dziennie. 9% młodszych i 13% starszych uczniów gra w gry komputerowe od 3 do 6 godzin dziennie, a 3% młodszych i 12% starszych - powyżej 6 godzin dziennie. Należy zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Uczniowie dużo czasu spędzają na korzystaniu z telefonu. 53% uczniów klas 4-6 oraz 27% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od dwóch do trzech godzin dziennie. Część uczniów, szczególnie starszych, spędza przed ekranem telefonu od czterech do pięciu (SP 4-6 - 12%, SP 7-8 - 21%), a nawet więcej niż 5 godzin dziennie (SP 4-6 - 11%, SP 7-8 - 40%). 24% uczniów klas 4-6 oraz 10% uczniów klas 7-8 ogranicza używanie telefonu do maksymalnie jednej godziny dziennie, a 2% starszych nie korzysta z telefonu w ogóle.

Najbardziej popularnymi formami spędzania czasu korzystając z telefonu okazują się być słuchanie muzyki, aktywność na czatach i portalach społecznościowych, oglądanie filmików i śmiesznych obrazków, korzystanie z aplikacji, przeglądanie różnych stron w Internecie oraz czytanie książek w formie elektronicznej.

53% młodszych i 56% starszych uczniów nie podejmowało nigdy próby ograniczania czasu poświęconego na surfowanie po Internecie. 32% uczniów klas 4-6 oraz 31% uczniów klas 7-8 potwierdza, że podejmowali takie próby, z pozytywnym skutkiem, natomiast 15% młodszych i 13% starszych uczniów - tak, ale bez skutku.

79% uczniów klas 4-6 oraz 65% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałyby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Jednakże spora część uczniów, przyznaje, że brak dostępu do Internetu byłby dla nich problemem (SP 4-6 - 21%, SP 7-8 - 35%).

2.3.6. Hazard

Problem grania w gry hazardowe wśród uczniów z gminy Sońsk raczej nie występuje. Większość uczniów nie grała nigdy w gry na pieniądze (SP 4-6 - 90%, SP 7-8 - 78%). Niewielkiej grupie badanych uczniów, szczególnie starszych, zdarzyło się to kilka lub kilkanaście razy. Zdecydowana większość uczniów nigdy nie brała również udziału w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję czy operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy. Jednakże, 6% młodszych i 14% starszych przyznaje, że zdarzyło im się kilka razy wziąć udział w tego typu konkursach, a 8% starszych uczniów - wiele razy. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.

50% uczniów klas 4-6 oraz 54% uczniów klas 7-8 twierdzi, że nigdy nie grali na automatach w salonach gier. 38% młodszych i 35% starszych przyznaje, że zdarzyło im się to kilka razy, a 12 młodszych i 11% starszych - wiele razy.

Zdecydowana większość (SP 4-6 - 88%, SP 7-8 - 87%) uczniów nigdy nie brała udziału w zakładach bukmacherskich (obstawianie wyników meczu, totolotek, zakłady dotyczące wyścigów konnych itp.). 12% młodszych i 13% starszych uczniów potwierdza, że ma za sobą doświadczenie w tego typu rozrywce.

2.4. Lokalny rynek alkoholowy

Alkohol jest towarem legalnym, jednak wymagającym specjalnych regulacji prawno-administracyjnych i finansowych w związku z powodowaniem strat społecznych, ekonomicznych oraz zdrowotnych. Alkohol jest szczególnym towarem rynkowym i nie podlega zasadom wolnego rynku. Polska polityka alkoholowa wprowadziła wobec alkoholu regulacje o charakterze reglamentacyjnym, co oznacza, że państwo polskie zezwala na handel alkoholem, ale ingeruje w kwestie związane z jego dostępnością.

Dostępność alkoholu ma wpływ na wielkość konsumpcji, a ta z kolei ma wpływ na rozpowszechnienie problemów. Wzrost liczby punktów sprzedaży, przedłużenie godzin

otwarcia, samoobsługa prowadzi do wzrostu konsumpcji, natomiast ograniczenie dostępności – do jej spadku.

Ustawodawca wprowadził instrumenty ograniczania dostępności alkoholu i w znacznej mierze stosowanie tych instrumentów pozostawił w kompetencji gmin. W dniu 9 marca 2018 r. weszła w życie ustawa nowelizująca ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która nałożyła na rady gmin obowiązek uchwalenia uchwał dotyczących:

- maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, jak i do spożycia poza miejscem sprzedaży,
- zasad usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Rada Gminy Sońsk dnia 14 września 2018 r. podjęła następujące uchwały:

- Uchwała Nr XLIV/410/2018 w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Sońsk,
- Uchwała Nr XLIV/411/2018 w sprawie zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Sońsk.

W uchwale tej wskazano, że sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz do spożycia w miejscu sprzedaży, może odbywać się przy spełnieniu łącznie następujących warunków:

a) odległość mierzona najkrótszą drogą wzdłuż ciągów komunikacyjnych, po najkrótszej linii dojścia z zachowaniem przepisów o ruchu drogowym, od drzwi wejściowych do miejsc sprzedaży napojów alkoholowych do drzwi wejściowych do szkół, placówek przedszkolnych, zakładów opiekuńczo-leczniczych, kościołów oraz kaplic, nie może być mniejsza niż 100 metrów,

b) odległość mierzona najkrótszą drogą od ścian budynków miejsc sprzedaży napojów alkoholowych do ścian budynków szkół, placówek przedszkolnych, zakładów opiekuńczo-leczniczych, kościołów oraz kaplic, nie może być mniejsza niż 40 metrów.

Podjmując ww. uchwały uwzględniono zapisy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych dotyczące ograniczenia spożycia napojów alkoholowych oraz struktury ich spożywania - uregulowano m.in. limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych poprzez ustawowe wprowadzenie obowiązku określenia liczby zezwoleń na sprzedaż alkoholu do 4,5% oraz na piwo - zarówno w przypadku placówek

handlowych (do spożycia poza miejscem sprzedaży), jak i w przypadku lokali gastronomicznych (do spożycia w miejscu sprzedaży).

W 2021 roku w gminie Sońsk funkcjonowało 22 punkty sprzedaży napojów alkoholowych.

Tabela 1. Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych wg zawartości alkoholu.

Zawartość alkoholu	do 4,5%	od 4,5% do 18%	powyżej 18%
Sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży	20	20	20
Sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży	2	1	1

W 2021 roku Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Sońsk przeprowadziła 11 posiedzeń Komisji oraz 25 rozmów z osobami uzależnionymi od alkoholu. Sporządzono 8 nowych wniosków o zobowiązaniu do podjęcia leczenia odwykowego, a także zlecono przeprowadzenie 5 badań przez biegłych sądowych. W 2021 roku Komisja nie przeprowadziła żadnej kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, jednakże wydała 4 postanowienia opiniujące lokalizację punktu sprzedaży napojów alkoholowych.

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Badanie miało na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym, spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży oraz nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy. 44% badanych stanowiły kobiety, a 56% - mężczyźni. 22% respondentów to pracownicy punktów sprzedaży, a 78% - ich właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 52 lata.

Badani sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie przejawiają pożądane postawy wobec spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży - wszyscy zgodnie twierdzą, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu. Ponadto większość sprzedawców (78%) uważa, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych, a 100% jest zdania, że prowadzenie pojazdów nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.

Zdaniem wszystkich badanych sprzedawców, alkohol nie powinien być sprzedawany osobom poniżej 18 roku życia, a osoby małoletnie nie mają łatwego dostępu do alkoholu. Ponadto 89% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany, a osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla innych (100%).

55% badanych sprzedawców napojów alkoholowych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, niż ten zawarty w wódce. Świadczy to pośrednio o wysokim poziomie świadomości tej części badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu. Pozostali (45%) uważają, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, niż ten zawarty w wódce.

100% badanych nie zgadza się z twierdzeniem, aby w ich okolicy było zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

34% sprzedawców napojów alkoholowych twierdzi, że w gminie Sońsk przypadki próby zakupu alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się sporadycznie - kilka razy w roku. Zdaniem 22% badanych takie sytuacje zdarzają się regularnie - kilka razy w miesiącu. 11% badanych twierdzi, że zdarza się to kilka razy w tygodniu, a kolejne 11% - kilka razy dziennie. Zdaniem 22% respondentów takie sytuacje nie zdarzają się w ogóle. Warto dodać, że w trakcie ankietowania sprzedawcy wskazywali, że punkty sprzedaży napojów alkoholowych usytuowane nieopodal Zespołu Placówek w Gołotczyźnie mają kłopot z próbami zakupu alkoholu przez nieletnich, a także z kradzieżą alkoholu i ryzykownymi zachowaniami młodzieży.

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach wydaje się być dość regularnym zjawiskiem - 45% badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się w ich gminie kilka razy w miesiącu. Pozostali ocenili, że takie sytuacje mają miejsce sporadycznie - kilka razy w roku (33%) lub wcale (22%).

W ciągu ostatnich 3 miesięcy w 78% badanych punktów sprzedaży napojów alkoholowych nie doszło do nieprzyjemnych zajść związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Żaden z badanych sprzedawców nie doświadczył w ciągu ostatnich 3 miesięcy sytuacji, w której konieczne było wezwanie policji z prośbą o interwencję w związku z nieprzyjemnym zajściem związanym ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Wszyscy badani sprzedawcy zadeklarowali, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nieletniej.

W przypadku wątpliwości co do wieku klienta, 67% badanych twierdzi, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, a 11% robi to często. 11% sprzedawców przyznaje, że rzadko weryfikuje wiek klienta, a kolejne 11% - nigdy. Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie większości sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu i wyrobów nikotynowych osobom nieletnim.

Funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Sońsk zostało przez 89% badanych ocenione raczej dobrze, a przez 11% - raczej słabo.

Żaden z ankietowanych sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Sońsk nie zauważył wzrostu sprzedaży alkoholu w okresie pandemii.

2.5. Instytucjonalne zasoby gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Na terenie gminy Sońsk funkcjonuje szereg instytucji i organizacji realizujących zadania z zakresu profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień w środowisku lokalnym. Wśród nich należy wymienić:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku,
2. Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
3. Punkt Konsultacyjno - Informacyjny Przeciw przemocy w Rodzinie,
4. Zespół Placówek w Gołotczyźnie,
5. Kościoły i Akcję Katolicką w Sońsku,
6. Grupę AA „Nadzieja”
7. Grupę DDA „Wewnętrzny Spokój”,
8. Kluby Sportowe z terenu gminy,
9. Niepubliczne Ośrodki Zdrowia,
10. Specjalistyczny Szpital Wojewódzki,
11. Poradnię Leczenia Uzależnień w Ciechanowie,

12. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie,
13. Komendę Powiatową Policji w Ciechanowie,
14. Sąd Rejonowy w Ciechanowie,
15. Lokalnych liderów i instytucje wspomagające.

Rozdział III

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sońsk na lata 2023-2026

Na podstawie przedstawionej diagnozy problemów uzależnień w gminie Sońsk oraz zasobów umożliwiających przeciwdziałanie występowaniu uzależnieniom, w tym behawioralnym, stworzono Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sońsk na lata 2023-2026.

Program określa cel główny i cele szczegółowe, wyznacza kierunki działań, realizatorów i adresatów Programu, instytucje i organizacje współpracujące. Cele i działania odpowiadają na potrzeby mieszkańców gminy w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania problemom uzależnień i podlegać będą monitoringowi i ewaluacji. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.

3.1. Adresaci Programu

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sońsk na lata 2023-2026 skierowany jest przede wszystkim do:

- dzieci i młodzieży,
- rodziców, opiekunów i wychowawców,
- konsumentów i sprzedawców napojów alkoholowych,
- osób pijących w sposób ryzykowny, szkodliwy oraz osób uzależnionych,
- rodzin osób z problemem uzależnień i przemocy,
- kobiet w ciąży i innych osób dorosłych, w tym kierowców,
- pracowników podmiotów działających na terenie gminy, zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień,

- przedstawicieli władz lokalnych,
- mieszkańców gminy, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym stykają się z problemem uzależnień.

3.2. Cele i zadania

Głównym celem wyznaczonym w Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sońsk na lata 2023-2026 jest:

Ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z uzależnienia od alkoholu, narkotyków, a także uzależnień behawioralnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych.

I CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób zagrożonych uzależnieniem, w tym uzależnieniem behawioralnym (m.in. sieciologizm, fonologizm, hazard i inne)

ZADANIA:

1. Współpraca z placówkami leczniczymi w celu realizacji zadań i programów zdrowotnych w zakresie terapii uzależnień i współuzależnień.
2. Wsparcie działalności grupy AA oraz DDA na terenie gminy,
3. Prowadzenie działalności interwencyjno-edukacyjno-motywującej Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym:
 - prowadzenie rozmów motywacyjno-informacyjnych z osobami uzależnionymi od alkoholu oraz członkami ich rodzin,
 - kierowanie na badania do biegłych i pokrywanie kosztów sporządzenia opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
 - podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, w tym sporządzanie wniosków do sądu,

- współpraca z kuratorami sądowymi.
4. Rozpowszechnianie informacji o dostępności usług terapeutycznych i pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz prowadzenie edukacji w zakresie szkodliwości alkoholu, innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Wskaźniki:

1. Liczba osób korzystających z pomocy placówek leczniczych w zakresie terapii uzależnień i współuzależnień,
2. Liczba i rodzaj działań grupy AA i DDA oraz liczba odbiorców tych działań,
3. Liczba posiedzeń GKRPA,
4. Liczba przeprowadzonych rozmów motywacyjno-informacyjnych,
5. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono rozmowy motywacyjno-informacyjne,
6. Liczba osób skierowanych na badanie biegłych sądowych,
7. Liczba wydanych orzeczeń lekarskich,
8. Liczba wniosków skierowanych do Sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia w zakładzie leczenia odwykowego.
9. Liczba i rodzaj podjętych działań informacyjnych.

II CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej oraz prawnej dla rodzin osób uzależnionych, w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie.

ZADANIA:

1. Udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem oraz członków ich rodzin w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez działalność Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin.
2. Wspieranie działań wobec rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie oraz monitorowanie sytuacji osób i rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, w których występuje również problem uzależnienia poprzez ścisłą współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, szkołami oraz z przedstawicielami innych instytucji zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie.

3. Aktywna współpraca z pedagogiem/psychologiem szkolnym oraz dyrekcją szkół w zakresie zapewnienia opieki psychologicznej i pomocy edukacyjnej dla dzieci i młodzieży z rodzin z dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą.
4. Prowadzenie działalności informacyjnej wśród mieszkańców w zakresie możliwości uzyskania wsparcia dla osób i rodzin, w których występuje problem uzależnień oraz przemoc w rodzinie.

Wskaźniki:

1. Liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy psychospołecznej i prawnej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie,
2. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”,
3. Liczba dzieci z rodzin z dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą objętych opieką psychologiczną i pomocą edukacyjną.
4. Liczba i rodzaj podjętych działań informacyjnych.

III CEL SZCZEGÓŁOWY: Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym w społeczności lokalnej, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

ZADANIA:

1. Finansowanie i wspieranie realizacji programów profilaktyki uzależnień (w tym uzależnień behawioralnych) i przeciwdziałania przemocy realizowanych w szkołach oraz w Gminnym Ośrodku Kultury w formie zajęć informacyjno-edukacyjnych dla całej społeczności (uczniów, rodziców oraz kadry pedagogicznej), w tym: programów rekomendowanych, pogadanek, prelekcji, warsztatów, konkursów, spektakli i innych wydarzeń o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym.
2. Organizowanie i dofinansowanie form wypoczynku dla dzieci i młodzieży zapewniających realizację programów z elementami edukacji w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych, np. wycieczki, kolonie, obozy letnie.
3. Promowanie abstynencji i zdrowego stylu życia oraz wspieranie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież poprzez: rozwój oferty zajęć

pozalekcyjnych w placówkach oświatowych, rozwój oferty zajęć sportowych, wspieranie i realizację imprez sportowo-rekreacyjnych.

4. Prowadzenie w społeczności lokalnej działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, dostępności usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz wspieranie działań promujących zdrowy i trzeźwy styl życia poprzez organizację np.: akcji profilaktyczno-edukacyjnych, festynów rodzinnych, koncertów lub spektakli profilaktycznych, kampanii edukacyjnych.
5. Przygotowanie, zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych i profilaktycznych, w tym ulotek, broszur, plakatów, czasopism, nagród i innych form służących oddziaływaniom profilaktycznym.
6. Prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego.
7. Współdziałanie w ogólnopolskich i regionalnych kampaniach edukacyjnych związanych z problematyką uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych i przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

1. Liczba realizowanych programów profilaktycznych, w tym programów rekomendowanych,
2. Liczba i rodzaj działań profilaktycznych realizowanych w placówkach oświatowych i Gminnym Ośrodku Kultury,
3. Liczba uczniów biorących udział w programach/ zajęciach profilaktycznych,
4. Liczba dzieci biorących udział w zorganizowanym wypoczynku,
5. Liczba i rodzaj zajęć pozalekcyjnych,
6. Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne, w tym na zajęcia sportowe,
7. Liczba imprez sportowo- rekreacyjnych oraz liczba uczestników,
8. Liczba i rodzaj działań informacyjno-edukacyjnych oraz liczba uczestników tych działań,
9. Liczba i rodzaj dystrybuowanych materiałów edukacyjnych i profilaktycznych,
10. Liczba i rodzaj działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz liczba odbiorców tych działań.
11. Liczba zrealizowanych kampanii edukacyjnych.

IV CEL SZCZEGÓŁOWY: Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i problemów narkomanii oraz uzależnień behawioralnych (m.in. sieciologizm, fonologizm, hazard i inne).

ZADANIA:

1. Aktywna współpraca z Policją, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz innymi instytucjami prowadzącymi działania w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.
2. Współpraca, wspieranie i współfinansowanie działań organizacji pozarządowych i innych podmiotów fizycznych zaangażowanych w działalność na rzecz społeczności lokalnej w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Zabezpieczenie organizacyjno-finansowe warunków działalności Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
4. Finansowanie i organizowanie szkoleń, warsztatów, kursów specjalistycznych i innych form podnoszenia kwalifikacji dla pracowników służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się pracą z osobami uzależnionymi i stosującymi przemoc oraz z członkami ich rodzin, w tym z dziećmi i młodzieżą.

Wskaźniki:

1. Liczba i rodzaj zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz wysokość środków przeznaczonych na realizację tych zadań,
2. Liczba osób objętych ww. działaniami,
3. Liczba członków Komisji biorących udział w posiedzeniach,
4. Liczba i rodzaj form szkoleniowych oraz liczba uczestników.

V CEL SZCZEGÓŁOWY: Prowadzenie działań mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych oraz przeciwdziałanie naruszeniom prawa w związku z prowadzeniem sprzedaży napojów alkoholowych.

ZADANIA:

1. Opiniowanie przez Komisję wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.
2. Przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
3. Podejmowanie interwencji w związku z łamaniem przepisów prawa dotyczących obrotu napojami alkoholowymi oraz związanych z zakazem reklamy i promocji napojów alkoholowych.
4. Prowadzenie działań edukacyjnych, skierowanych do właścicieli placówek handlowych, prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków konkurencji i przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

Wskaźniki:

1. Liczba wydanych postanowień Komisji dot. zaopiniowania wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,
2. Liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych,
3. Liczba i rodzaj interwencji w związku z łamaniem przepisów prawa dotyczących obrotu napojami alkoholowymi
4. Liczba i rodzaj podjętych działań edukacyjnych wobec sprzedawców napojów alkoholowych.

3.3. Zasady wynagradzania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Wynagrodzenie Członków Komisji wypłacane jest z funduszy gminnych - dział 851 Ochrona Zdrowia, rozdział 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi. Wynagrodzenie przysługuje za realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi..

Członkowie Komisji otrzymują wynagrodzenie w wysokości 15% minimalnego wynagrodzenia w 2022 r., zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 września 2021 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2022 r., za każde wspólne posiedzenie komisji na podstawie listy obecności.

Członkom Gminnej Komisji przysługuje zwrot kosztów podróży związanych z uczestnictwem w szkoleniach oraz wykonywaniem zadań Komisji na podstawie delegacji służbowej, tak jak pracownikom Urzędu Gminy Sońsk.

3.4. Sposób realizacji i finansowanie

Za realizację Programu odpowiedzialna jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki na realizację Programu pochodzą będą z budżetu gminy z przeznaczeniem na realizację zadań własnych gminy wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz dodatkowych kwot pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Środki te są ściśle powiązane z finansowaniem założeń Programu i nie można ich wykorzystywać na inne zadania nie mające z nim merytorycznego związku.

3.5. Monitoring i ewaluacja

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sońsk na lata 2023-2026 podlega monitoringowi.

Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu. Monitoring Programu umożliwi analizę realizacji podejmowanych działań, a także pozwoli na

ocenę ich skuteczności i efektywności. W celu oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane wskaźniki monitoringowe dotyczące każdego założonego celu szczegółowego.

W celu rzeczywistej oceny stopnia realizacji Programu przeprowadzona zostanie ewaluacja. Ewaluacja prowadzona będzie w oparciu o posiadane sprawozdania merytoryczne i finansowe, dotyczące realizacji zadań dofinansowanych z budżetu gminy, a także dane statystyczne, wskaźniki oraz trendy wieloletnie.

Działania w ramach monitoringu i ewaluacji dostarczą również informacji dotyczących ewentualnych potrzeb związanych z wprowadzeniem modyfikacji najważniejszych kierunków działań celem maksymalizacji zamierzonych efektów realizacji Programu.